TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Intelektinė ir pramoninė nuosavybė — Augalų veislių apsauga Bendrijoje — Reglamentas (EB) Nr.°2100/94 — Pažeidimas — Tinkamas atlyginimas — Patirtos žalos atlyginimas — Bylinėjimosi teisme ir neteisminių išlaidų atlyginimas“

Byloje C-481/14

dėl *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas, Vokietija) 2014 m. spalio 16 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. spalio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Jørn Hansson

prieš

Jungpflanzen Grünewald GmbH

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, teisėjai F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (pranešėjas) ir M. Berger,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. lapkričio 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— J. Hansson, atstovaujamo advokato G. Würtenberger,

— *Jungpflanzen Grünewald GmbH*, atstovaujamos advokato T. Leidereiter,

— Europos Komisijos, atstovaujamos B. Schima, F. Wilman, I. Galindo Martín ir B. Eggers,

susipažinęs su 2016 m. vasario 4 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1994 m. liepos 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2100/94 dėl augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje (OL L 227, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 16 t., p. 390) ir 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32, ir klaidų ištaisymas OL L 195, 2004, p. 16) išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant J. Hansson ir *Jungpflanzen Grünewald GmbH* (toliau – *Jungpflanzen*) ginčą dėl žalos, patirtos dėl teisių į Bendrijoje saugomą augalų veislę pažeidimo, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 2100/94

3 Pagal Reglamento Nr. 2100/94 11 straipsnį teisę į augalų veislių teisinę apsaugą Bendrijoje turi „selekcininkas“, t. y. „tą veislę sukūręs arba atradęs ir išskyręs asmuo arba jo teisių perėmėjas“.

4 Šio reglamento 13 straipsnyje „Augalų veislių teisinės apsaugos savininko Bendrijoje teisės ir draudžiami veiksmai“ nustatyta:

„1. Augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje poveikį sudaro augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje savininko ar savininkų, toliau vadinami „savininku“, teisė atlikti 2 dalyje nustatytus veiksmus.

2. Nepažeidžiant 15 ir 16 straipsnių nuostatų, savininko leidimas yra būtinas, kad su saugomos augalų veislės dauginamąja medžiaga arba saugomos veislės surinkta augaline medžiaga, toliau bendrai vadinamų [vadinama] „medžiaga“, būtų galima atlikti šiuos veiksmus:

a) gaminti ar dauginti (veisti);

b) paruošti dauginimui;

c) siūlyti parduoti;

d) parduoti ar kitaip pateikti į rinką;

<...> Savo leidimą savininkas gali susieti su sąlygomis ir apribojimais.

<...>“

5 Šio reglamento 94 straipsnyje, susijusiame su civiliniais ieškiniais, kuriuos galima pareikšti tuo atveju, kai naudojant augalų veisles padaromas pažeidimas, nustatyta:

„1. Kiekvienam asmeniui, kuris:

a) neturėdamas teisės atlikti veiksmus [veiksmų] su veisle, kuriai yra suteikta teisinė apsauga Bendrijoje, atlieka vieną iš 13 straipsnio 2 dalyje nurodytų veiksmų,

<...>

savininkas gali pareikšti ieškinį dėl tokio pažeidimo arba reikalauti tinkamo žalos atlyginimo, arba ir dėl vieno, ir dėl kito.

2. Kiekvienas asmuo, kuris veikia tyčia ar dėl neatsargumo, privalo atlyginti savininkui ir visą tolesnę[, be kita ko,] dėl to veiksmo patirtą žalą. Nedidelio neatsargumo atvejais tokie reikalavimai gali būti sumažinti pagal tokio nedidelio neatsargumo laipsnį, bet jokiu būdu ne tokiu mastu, kad jie būtų mažesni už pažeidimą padariusio asmens iš to gautą naudą.“

6 Papildomas nacionalinės teisės taikymas pažeidimų srityje reglamentuojamas šio reglamento 97 straipsnyje, kuriame nustatyta:

„1. Jei pagal 94 straipsnį atsakingas asmuo dėl pažeidimo pasipelnė padarydamas žalą savininkui ar naudojimo teises turinčiam asmeniui, pagal 101 ar 102 straipsnius kompetentingi teismai dėl žalos atlyginimo taiko jų nacionalinę teisę, įskaitant privatinę tarptautinę teisę.

<...>“

Direktyva 2004/48

7 Direktyvos 2004/48 17 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „šioje direktyvoje numatytos priemonės, procedūros ir gynimo būdai kiekvienu atveju turėtų būti nustatomi taip, kad būtų tinkamai atsižvelgta į konkretaus atvejo specifines ypatybes, įskaitant kiekvienos intelektinės nuosavybės teisės savybes ir atitinkamais atvejais tyčinį ar netyčinį pažeidimo pobūdį.“

8 Šios direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta:

„Siekiant kompensuoti patirtą žalą dėl pažeidimo, kurį padarė pažeidėjas, vykdęs veiklą žinodamas arba pagrįstai galėjęs žinoti, kad dėl tokios veiklos bus įvykdytas toks pažeidimas, teisių turėtojui turėtų būti skiriama tokia žalos atlyginimo suma, kuri leistų atsižvelgti į visus svarbius aspektus, tokius kaip teisių turėtojo negautos pajamos arba pažeidėjo neteisėtai gauta nauda ir atitinkamais atvejais moralinė teisių turėtojui padaryta žala. Kaip alternatyvą, pavyzdžiui, kai yra sunku nustatyti faktiškai patirtą žalą, ją būtų galima nustatyti pagal autorinį atlyginimą [licencinį mokestį] ar vienkartinį mokestį, kuris būtų sumokėtas, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis tomis intelektinės nuosavybės teisėmis. Siekiama ne numatyti pareigą nustatyti baudžiamąsias žalos atlyginimo sumas, o užtikrinti, kad kompensacija būtų paremta objektyviu kriterijumi, atsižvelgiant į teisių turėtojo patirtas išlaidas, tokias kaip identifikavimo ir tyrimų sąnaudos.“

9 Direktyvos 2004/48 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nepažeidžiant priemonių, kurios yra ar gali būti numatytos Bendrijos ar nacionalinės teisės aktuose, jei tokios priemonės yra palankesnės teisių turėtojams, šioje direktyvoje numatytos priemonės, procedūros ir gynybos būdai yra taikomi 3 straipsnio nustatyta tvarka visiems intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams, numatytiems Bendrijos ir (arba) atitinkamos valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose.“

10 Šios direktyvos 13 straipsnyje „Žala“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos teismo institucijos nukentėjusiojo asmens prašymu reikalautų [iš] pažeidėjo, kuris, žinodamas arba turėdamas pakankamą pagrindą žinoti, dalyvavo teises pažeidžiančioje veikloje, atlyginti teisių turėtojui žalą, kuri atitiktų faktiškai jo patirtus nuostolius dėl pažeidimo.

Nustatydamos nuostolių [žalos] dydį, teismo institucijos:

a) atsižvelgia į visus atitinkamus aspektus, tokius kaip neigiamos ekonominės pasekmės, įskaitant negautas pajamas, kurių neįgijo nukentėjusioji šalis, neteisėtai gautą pažeidėjo naudą ir atitinkamais atvejais kitus ne ekonominius veiksnius, tokius kaip dėl pažeidimo teisių turėtojo patirt[a] moralin[ė] žal[a],

arba

b) kaip alternatyvą a punktui, jos gali atitinkamais atvejais nustatyti vienkartinę žalos atlyginimo sumą, remdamosi tokiais elementais kaip bent autorinis atlyginimas [licencinis mokestis] ar vienkartinis mokestis, kuris būtų sumokėtas, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis atitinkama intelektinės nuosavybės teise.

2. Kai pažeidėjas dalyvavo teises pažeidžiančioje veikloje [to] nežinodamas arba neturėdamas pagrindo [to] žinoti, valstybės narės gali nustatyti, kad teismo institucijos galėtų reikalauti atiduoti pelną arba atlyginti žalą, ir tai galėtų būti iš anksto nustatyta [kuriuos galima nustatyti iš anksto].“

11 Šios direktyvos 14 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad laimėjusios šalies patirtas pagrįstas ir proporcingas teismo ir kitas išlaidas paprastai padengtų pralaimėjusioji šalis, jei tai neprieštarauja teisingumui.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12 J. Hansson turi teisę į augalų veislės EU 4282, pavadintos „Lemon Symphony“, kuri priskiriama prie Keiptauno ramunių rūšies, apsaugą Bendrijoje.

13 2002–2009 m. *Jungpflanzen* augino ir platino gėlių veislę SUMOST 01 pavadinimu „Summerdaisy's Alexander“.

14 Manydamas, kad šie du pavadinimai iš tikrųjų atitinka tą pačią gėlių veislę, J. Hansson pateikė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kuriame prašė, kad *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas, Vokietija) uždraustų *Jungpflanzen* pardavinėti šią veislę. Šis prašymas ir ieškovo pagrindinėje byloje apeliacinis skundas, pareikštas *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas, Vokietija), buvo atmesti, nes neįrodytas teisių į veislę „Lemon Symphony“ pažeidimas.

15 Vis dėlto nagrinėjant bylą iš esmės J. Hansson iš *Jungpflanzen* buvo priteistas žalos, patirtos dėl gėlių „Summerdaisy's Alexander“ pardavimo kaip teisių į šią veislę pažeidimo, atlyginimas.

16 *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas), remdamasis Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsniu, pirmojoje instancijoje priteisė J. Hansson 66 231,71 euro žalos atlyginimą su palūkanomis, kokių jis prašė remdamasis licenciniu mokesčiu, kurį *Jungpflanzen* turėjo jam sumokėti už 2002–2009 m. 1 512 630 parduotų saugomos veislės daigų.

17 Šis teismas vis dėlto nepatenkino kitų J. Hansson reikalavimų, susijusių su licencinio mokesčio priedo, lygaus pusei prašyto licencinio mokesčio dydžio, t. y. 33 115,89 euro, ir palūkanų sumokėjimu ir su bylos nagrinėjimu susijusių 1967,35 euro išlaidų ir palūkanų atlyginimu. Šis teismas pirmiausia laikėsi nuomonės, kad J. Hansson negalėjo gauti priemokos už pažeidimą, kurią turėjo sumokėti atsakovė pagrindinėje byloje, nes nei Reglamente Nr. 2100/94, nei Direktyvoje 2004/48, nei vidaus teisėje nenumatyta galimybė priteisti baudžiamojo pobūdžio atlyginimą.

18 Abi bylos šalys dėl šio sprendimo pareiškė apeliacinius skundus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

19 Šio teismo nuomone, neginčijama, kad *Jungpflanzen* padarė teisių į pagrindinėje byloje nagrinėjamą saugomą veislę pažeidimą. Bylos šalys ginčijasi dėl tinkamo atlyginimo už pažeidimą ir patirtos žalos, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį, atlyginimo dydžio.

20 *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) mano, kad reikia nustatyti tinkamo atlyginimo sumą atsižvelgiant į licencinį mokestį, kuris įprastai turėjo būti sumokėtas teisės į Bendrijos apsaugą turėtojui pagal licencines sutartis, kurios buvo realiai pasirašytos su pažeidimu siejamu laikotarpiu.

21 Dėl priemokos už pažeidimą taikymo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalis savaime gali būti pagrindas sumokėti papildomą vienkartinę sumą prie gauto atlyginimo.

22 Vis dėlto jis mano, kad bet kokio papildomo atlyginimo atveju turi būti atsižvelgiama į saugomos veislės, į kurią teisės buvo pažeistos, savybes ir pažeidimo praktines pasekmes. Be to, į tinkamą atlyginimą, numatytą Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje, reikėtų įtraukti palūkanas, įprastai padidintas 5 procentiniais punktais, taikomas metiniam atlyginimui.

23 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad *Jungpflanzen* veikė nesąžiningai, prašo pateikti informacijos apie augalų veislių teisinės apsaugos turėtojo patirtos žalos, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalį, atlyginimo apskaičiavimo tvarką. Visų pirma kyla klausimas, ar licencinio mokesčio suma, taikoma toje pačioj rinkos srityje, turi būti laikoma nuoroda šiuo klausimu ir ar ji turi būti padidinta remiantis motyvais, susijusiais su saugomos veislės, į kurią teisės buvo pažeistos, savybėmis ir praktinėmis pažeidimo pasekmėmis.

24 Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalis negali būti pagrindas skirti priemoką už pažeidimą ir priemonė priteisti iš pažeidėjo sumokėti atlyginimą, atitinkantį visas saugomos veislės savininko išlaidas, patirtas nagrinėjant bylą iš esmės (kelionės, susitikimai, laiko sąnaudos), ir išlaidas, patirtas per procesą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.

25 Šiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar nustatant „tinkamą atlyginimą“, kurį pažeidėjas turi sumokėti augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje turėtojui pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 1 dalies a punktą už šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, kuriuos atliko neturėdamas įgaliojimų, be įprasto mokesčio, kurį jis turi sumokėti toje pačioje srityje už reglamento [2100/94] 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus pagal toje pačioje rinkos srityje taikomą licenciją, turi būti visuomet papildomai nustatoma vienkartinė fiksuota „priemoka už pažeidimą“? Ar tai matyti iš direktyvos [2004/48] 13 straipsnio 1 dalies antro sakinio?

2. Ar nustatant „tinkamą atlyginimą“, kurį pažeidėjas turi sumokėti augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje savininkui pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 1 dalies a punktą už šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, kuriuos atliko neturėdamas įgaliojimų, be įprasto mokesčio, kurį jis turi sumokėti toje pačioje srityje už reglamento [2100/94] 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus pagal toje pačioje rinkos srityje taikomą licenciją, konkrečiu atveju dar reikia atsižvelgti į kitus argumentus arba aplinkybes, dėl kurių padidėtų atlyginimas:
   a) į tai, kad pažeidimo momentu nurodyta veislė užėmė rinkoje išskirtinę padėtį dėl ypatingų savybių, kai rinkoje įprastas licencinis mokestis nustatomas ir apskaičiuojamas licencinėse sutartyse, kurios sudaromos dėl nagrinėjamos augalų veislės?

Jeigu konkrečiu atveju atsižvelgiama į šią aplinkybę:

Ar padidinti atlyginimą galima tik tuomet, kai veislių teisinės apsaugos aprašyme nurodomi požymiai, pagrindžiantys nagrinėjamos augalų veislės išskirtinę padėtį?

b) į tai, kad nagrinėjama augalų veislė pažeistos augalų veislės pateikimo rinkai momentu rinkoje jau buvo sėkmingai pardavinėjama, todėl pažeidėjas neturėjo išlaidų teikdamas rinkai pažeistą augalų veislę, kai rinkoje įprastas licencinis mokestis nustatomas ir apskaičiuojamas licencinėse sutartyse, kurios sudaromos dėl nagrinėjamos augalų veislės;
c) į tai, kad nagrinėjamos augalų veislės pažeidimas buvo laikinas ir nepaprastai paveikė parduotų vienetų skaičių;
d) į argumentą, kad pažeidėjas, kitaip nei licencijos gavėjas, neturi baimintis, kad moka licencinį mokestį (ir negalės jo susigrąžinti), nors nagrinėjama augalų veislė, dėl kurios pateiktas prašymas dėl panaikinimo, bus vėliau panaikinta;
e) į tai, kad pažeidėjas, kitaip nei įprastai licencijos gavėjas, neprivalėjo atsiskaityti kas ketvirtį;
f) į argumentą, kad dėl teismo procesų trukmės augalų veislių teisinės apsaugos savininkui tenka infliacijos rizika;
g) į argumentą, kad dėl būtinybės kreiptis į teismą augalų veislių teisinės apsaugos savininkas negali planuoti, kokias pajamas gaus už nagrinėjamą augalų veislę; planuoti jis gali tada, kai kalbama apie pajamas, gaunamas už susijusias su nurodyta veisle licencijas;
h) į argumentą, kad teisių į nagrinėjamą augalų veislę pažeidimo atveju augalų veislių teisinės apsaugos savininkui tenka ne tik su teismo procesu susijusi bendro pobūdžio rizika, bet ir rizika, kad galiausiai nebus galima nubausti pažeidėjo;
i) į argumentą, kad teisių į nagrinėjamą augalų veislę pažeidimo atveju augalų veislių teisinės apsaugos savininkas dėl pažeidėjo savavališko elgesio neturi laisvės nuspręsti, ar apskritai leisti pažeidėjui naudotis nagrinėjama augalų veisle?

3. Ar apskaičiuojant augalų veislių teisinės apsaugos savininko patirtą žalą, kurią pažeidėjas, „be kita ko, turi tinkamai atlyginti“ pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį už šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, kuriuos atliko neturėdamas įgaliojimų, reikia atsižvelgti ir į palūkanas nuo <...> mokėtino metinio atlyginimo pagal įprastą palūkanų normą, jeigu remiamasi tuo, kad protingos bylos šalys tokias palūkanas turėjo numatyti?

4. Ar apskaičiuojant augalų veislių teisinės apsaugos savininko patirtą žalą, kurią pažeidėjas, „be kita ko, turi atlyginti“ pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį už šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, kuriuos atliko neturėdamas įgaliojimų, turi būti remiamasi įprastu mokesčiu, kurį jis turi sumokėti už <...> [šiuos] veiksmus pagal toje pačioje rinkos srityje taikomą licenciją?

5. Jeigu į ketvirtąjį klausimą bus atsakyta teigiamai:
   a) Ar tuo atveju, kai, remiantis rinkoje taikoma licencija, apskaičiuojama žala, kurią teisių pažeidėjas, „be kita ko, turi atlyginti“ pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, į antrojo klausimo a–i punktuose nurodytus argumentus arba aplinkybes ar aplinkybę, kad augalų veislių teisinės apsaugos savininkas dėl būtinybės kreiptis į teismą priverstas skirti asmeninio laiko pažeidimui tirti, užsiimti byla ir atlikti tokio pobūdžio pažeidimams būdingus tyrimus, reikia atsižvelgti taip, jog jais pagrindžiamas licencinio mokesčio padidinimas?
   b) Ar tuo atveju, kai, remiantis rinkoje taikoma licencija, apskaičiuojama žala, kurią teisių pažeidėjas, „be kita ko, turi atlyginti“ pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, turi būti visuomet nustatoma vienkartinė fiksuota „priemoka už pažeidimą“? Ar tai matyti iš direktyvos [2004/48] 13 straipsnio 1 dalies antro sakinio?

c) Ar tuo atveju, kai, remiantis rinkoje taikoma licencija, apskaičiuojama žala, kurią teisių pažeidėjas, „be kita ko, turi atlyginti“ pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, reikia atsižvelgti į palūkanas nuo <...> mokėtino metinio atlyginimo pagal įprastą palūkanų normą, jeigu remiamasi tuo, kad protingos bylos šalys tokias palūkanas turėjo numatyti?

6. Ar reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį reikia aiškinti taip, kad dėl pažeidimo gautas pelnas yra žala, kurią teisių pažeidėjas, „be kita ko, turi atlyginti“ pagal šią nuostatą ir kurios atlyginimo galima reikalauti su tinkamu atlyginimu pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 1 dalį, o gal pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį mokėtinas pelnas, gautas padarius pažeidimą, gali būti sumokamas tik kaip tinkamo atlyginimo pagal 94 straipsnio 1 dalį alternatyva?

7. Ar su reikalavimu atlyginti žalą pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalį nesuderinamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias augalų veislių teisinės apsaugos savininkas, iš kurio procese dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo dėl augalų veislių teisinės apsaugos pažeidimo galutiniu sprendimu priteistos bylinėjimosi išlaidos, negali reikalauti atlyginti šių išlaidų remdamasis materialine teise, net jeigu jis laimėjo vėlesniame pagrindiniame procese dėl to paties augalų veislių teisinės apsaugos pažeidimo?

8. Ar reikalavimui atlyginti žalą pagal reglamento [Nr. 2100/94] 94 straipsnio 2 dalį prieštarauja nacionalinės teisės normos, pagal kurias nukentėję asmenys negali įprastai reikalauti kompensuoti laiko sąnaudų dėl ikiteisminių veiksmų ir teismo proceso dėl savo reikalavimo atlyginti žalą, kuri nebuvo nustatyta per griežtai taikomą išlaidų nustatymo procedūrą, jeigu laiko sąnaudos neviršija įprastų ribų?“

Dėl prejudicinių klausimų

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimais iš esmės siekia sužinoti principus, kurie dominuoja nustatant ir apskaičiuojant pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį mokėtinas kompensacijas ir žalos atlyginimus.

27 Kai kurie klausimai susiję su pačiu dviejų atlyginimų pagal šį straipsnį pobūdžiu, kiti labiau su aspektais, kuriais remiantis apskaičiuojamas šio straipsnio 1 dalyje numatytas tinkamas atlyginimas ir savininko patirtos žalos atlyginimas, kaip jis suprantamas pagal šio straipsnio 2 dalį.

28 Todėl pirmiausia reikia kartu nagrinėti klausimus dėl Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnyje numatytų atlyginimų pobūdžio, o paskui nustatyti aspektus, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant šio straipsnio 1 dalyje numatytą tinkamą atlyginimą ir žalos, kurią veislės savininkas patyrė dėl teisių į veislę pažeidimo, atlyginimą, kaip jis suprantamas pagal šio straipsnio 2 dalį.

Dėl klausimų, susijusių su Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnyje numatytu žalos atlyginimų pobūdžiu

29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu, penktojo klausimo b punktu ir šeštuoju klausimu nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį prie žalos atlyginimo sumos, mokėtinos atlyginant dėl šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje nurodyto veiksmo patirtą žalą, turi būti pridedama priemoka už pažeidimą. Be to, jis klausia, ar šį straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis gali būti teisinis pagrindas nurodyti pažeidėjui kompensuoti naudą, kurią jis gavo dėl šio pažeidimo.

30 Visų pirma iš Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 ir 2 dalių formuluočių matyti, kad šiuo straipsniu siekiama atlyginti augalų veislės apsaugos Bendrijoje turėtojui žalą, patirtą dėl teisių į šią veislę pažeidimo.

31 Viena vertus, šio reglamento 94 straipsnio 1 dalies tikslas yra sumokėti kompensaciją už pažeidėjo gautą naudą, atitinkančią sumą, lygią jo nesumokėtam licenciniam mokesčiui (šiuo klausimu žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 40 punktą). Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad šioje nuostatoje nenumatytas kitoks žalos atlyginimas, nesusijęs su „tinkamo atlyginimo“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, nesumokėjimu (žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 50 punktą).

32 Antra vertus, Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalis susijusi su žala, kurią pažeidėjas, „be kita ko“, turi atlyginti savininkui, kai pažeidimas padarytas „tyčia ar dėl neatsargumo“.

33 Iš to matyti, kad šio reglamento 94 straipsnyje nustatyta Bendrijoje saugomos augalų veislės savininko teisė į žalos atlyginimą, kuri yra ne tik visa, bet ir, beje, objektyviai pagrįsta, t. y. apima tik žalą, atsiradusią dėl pažeidimo.

34 Todėl šio reglamento 94 straipsnio negalima aiškinti kaip galimo teisinio pagrindo priteisti iš pažeidėjo šiam savininkui baudžiamojo pobūdžio vienkartinį žalos atlyginimą.

35 Priešingai, pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį mokėtino žalos atlyginimo dydis kiek įmanoma labiau turi aiškiai atspindėti tam tikrą augalų veislės savininko dėl pažeidimo realiai patirtą žalą.

36 Antra, toks išaiškinimas suderinamas su Direktyvos 2004/48, skirtos nustatyti minimalius standartus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių laikymuisi apskritai, tikslais.

37 Visų pirma pagal šios direktyvos 17 konstatuojamąją dalį joje numatytas žalos atlyginimas turi būti nustatomas kiekvienu atveju, kad būtų tinkamai atsižvelgta į šio atvejo specifines ypatybes.

38 Be to, direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad žalos atlyginimo tikslas nėra nustatyti pareigą numatyti baudžiamojo pobūdžio žalos atlyginimą.

39 Galiausiai Direktyvos 2004/48 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos teismo institucijos nukentėjusiojo asmens prašymu reikalautų iš pažeidėjo atlyginti teisių turėtojui žalą, kuri atitiktų dėl pažeidimo realiai jo patirtus nuostolius.

40 Šiomis aplinkybėmis pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį negalima priteisti iš pažeidėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos vienkartinės priemokos už pažeidimą, nes tokia priemoka nebūtinai atspindi veislės savininko, kurio teisės į veislę buvo pažeistos, patirtą žalą, nors Direktyva 2004/48 nekliudo valstybėms narėms numatyti didesnių apsaugos priemonių.

41 Be to, šiuo straipsniu teisės į augalų veislių apsaugą Bendrijoje turėtojui neleidžiama prašyti kompensuoti pažeidėjo gautą naudą ir pelną. Ir tinkamas atlyginimas, ir pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalį mokėtino žalos atlyginimo suma turi būti nustatomi remiantis nukentėjusiojo asmens patirta žala, o ne pažeidėjo gauta nauda.

42 Nors šio straipsnio 2 dalyje pateikiama nuoroda į „pažeidimą padariusio asmens gautą naudą“, joje vis tiek nenumatyta, kad į šią naudą reikia savaime atsižvelgti nustatant savininkui iš tikrųjų mokėtinos piniginės kompensacijos dydį. Be to, reikia nurodyti, kad dėl pažeidėjo gautos naudos kompensavimo Reglamento Nr. 2100/94 97 straipsnyje aiškiai daroma nuoroda į valstybių narių nacionalinę teisę.

43 Iš šių svarstymų matyti, kad į pirmąjį klausimą, penktojo klausimo b punktą ir šeštąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento N. 2100/94 94 straipsnį reikia aiškinti taip, kad saugomos veislės savininko, kurio teisės į šią veislę buvo pažeistos, teisė į žalos atlyginimą apima visą jo patirtą žalą, bet šis straipsnis negali būti pagrindas nustatyti vienkartinę priemoką už pažeidimą, ypač kompensuoti pažeidėjo gautą naudą ir pelną.

Dėl klausimų, susijusių su Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnyje numatytų kompensacijų ir žalos atlyginimų nustatymo tvarka

Dėl Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje numatyto tinkamo atlyginimo

44 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antruoju ir trečiuoju klausimais iš esmės nori sužinoti aspektus, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje numatytą tinkamą atlyginimą. Jis ypač siekia sužinoti, kiek, atlikdamas šį vertinimą, turi atsižvelgti į tam tikras konkrečias aplinkybes.

45 Šios Reglamento Nr. 2011/94 nuostatos tikslas yra kompensuoti pažeidėjo gautą naudą, kuri atitinka sumą, lygią tokiam licenciniam mokesčiui, kurio jis nesumokėjo savininkui (šiuo klausimu žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 40 punktą).

46 Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad šia nuostata siekiama atlyginti dėl pažeidimo nukentėjusio augalų veislės savininko patirtą žalą (žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 36 punktas).

47 Todėl siekiant nustatyti „tinkamą atlyginimą“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, kaip į apskaičiavimo pagrindą reikia atsižvelgti į sumą, atitinkančią pagal licenciją mokamą licencinį mokestį už auginimą (žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 37 punktas).

48 Šiuo tikslu, nustatant tinkamo atlyginimo, mokėtino pažeidimo atveju, sumą, licencinio mokesčio suma, mokėtina už augalų veislės auginimą pagal licenciją tame pačiame rinkos sektoriuje, kaip nurodyta Reglamento Nr. 2100/94 14 straipsnio 3 dalyje, yra tinkamas apskaičiavimo pagrindas.

49 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar aplinkybės, kurias jis specialiai nurodė sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, atitinka aplinkybes, susijusias su licenciniu mokesčiu, kuriuo jis gali remtis kaip nuoroda nustatydamas tinkamo atlyginimo sumą.

50 Šiomis aplinkybėmis reikia nurodyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi patikrinti, ar prireikus šio licencinio mokesčio sumą reikia padidinti pagal aplinkybes žinant, kad į kiekvieną iš jų galima atsižvelgti ne daugiau kaip vieną kartą, nes būtų pažeidžiamas objektyvaus ir visiško žalos atlyginimo principas pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnį.

51 Bet kuriuo atveju Teisingumo Teismas nurodė, kad Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad joje numatytas tinkamas atlyginimas tik neteisėto augalų veislės naudojimo atveju, o ne kitoks žalos atlyginimas, susijęs su šio atlyginimo nesumokėjimu, ir dėl to į jo sumą nereikia įtraukti sąnaudų, patirtų kontroliuojant, ar nepažeistos augalų veislės savininko teisės (žr. 2012 m. liepos 5 d. Sprendimo *Geistbeck*, C-509/10, EU:C:2012:416, 50 ir 51 punktus).

52 Remiantis šiuo išaiškinimu, tinkamas atlyginimas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, padengia žalą, glaudžiai susijusią su šio atlyginimo nesumokėjimu.

53 Ši žala gali būti delspinigiai dėl pavėluoto įprastai mokėtino licencinio mokesčio sumokėjimo, jeigu tai *a fortiori* yra sutartinė tvarka, kurią protingos ir apdairios susitariančiosios šalys numatė, kad į licencinį mokestį, kuriuo remiamasi kaip nuoroda, tokie delspinigiai neįtraukiami.

54 Todėl į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje numatytą sąvoką „tinkamas atlyginimas“ reikia aiškinti taip, kad ji, be įprasto licencinio mokesčio, mokėtino už auginimą pagal licenciją, apima visą žalą, glaudžiai susijusią su šio mokesčio nesumokėjimu, kuris gali apimti, pavyzdžiui, delspinigių sumokėjimą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti aplinkybes, dėl kurių reikia padidinti šį mokestį žinant, kad, vertinant tinkamo atlyginimo sumą, į kiekvieną iš jų galima atsižvelgti ne daugiau kaip vieną kartą.

Dėl Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalyje numatyto patirtos žalos atlyginimo

55 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ketvirtuoju klausimu, penktojo klausimo a ir c punktais, septintuoju ir aštuntuoju klausimais iš esmės nori sužinoti aspektus, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalyje numatytą patirtos žalos atlyginimą. Jis ypač siekia sužinoti, ar licencinio mokesčio, mokėtino pagal licenciją, suma gali būti pagrindas vertinti kompensacijos, skirtos šiuo pagrindu, sumą ir ar teismo išlaidos, patirtos per procesą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, ir galimos neteisminės išlaidos gali būti įtraukiamos į šios žalos atlyginimą.

56 Pirma, dėl šio žalos atlyginimo apimties iš šio sprendimo 33–43 punktų matyti, kad Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsniu siekiama visiškai ir objektyviai atlyginti pažeistos veislės savininko patirtą žalą. Siekdamas gauti tokį žalos atlyginimą, savininkas turi pateikti įrodymų, kad jo žala didesnė negu šio straipsnio 1 dalyje numatytą tinkamą atlyginimą sudarantys aspektai.

57 Todėl įprasto licencinio mokesčio, mokėtino už auginimą pagal licenciją tame pačiame rinkos sektoriuje, suma *per se* negali būti šios žalos vertinimo pagrindas. Toks licencinis mokestis leidžia apskaičiuoti Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje numatytą tinkamą atlyginimą ir nebūtinai turi sąsają su likusia neatlyginta žala.

58 Bet kuriuo atveju reikia priminti, viena vertus, kad į aplinkybes, kuriomis pagrįstas įprasto licencinio mokesčio, mokėtino už auginimą pagal licenciją, padidinimas, apskaičiuojant tinkamą atlyginimą negalima atsižvelgti antrą kartą apskaičiuojant Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalyje numatytą žalos atlyginimą.

59 Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, kiek tiksliai galima įrodyti veislės savininko, kurio teisės į veislę buvo pažeistos, nurodytą žalą ir ar reikia nustatyti vienkartinę sumą, geriausiai atspindinčią šios žalos tikrumą. Šiomis aplinkybėmis atlygintinos žalos sumai gali būti taikomos įprasto dydžio palūkanos, jeigu tai atrodo pagrįsta.

60 Antra, dėl paties atlygintinos žalos turinio reikia nurodyti, kad Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnyje nėra jokios nuorodos šiuo klausimu. Vis dėlto, jeigu nėra išsamesnės informacijos apie šioje srityje galiojančią nacionalinę teisę, reikia nurodyti, kad Direktyvos 2004/48 14 straipsnyje iš esmės nustatyta, kad laimėjusios šalies patirtas išlaidas iš principo turi padengti pralaimėjusi šalis.

61 Taigi, pirma, kiek tai susiję su proceso dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, vykusio prieš nagrinėjant pagrindinę bylą, išlaidomis, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ieškovas pagrindinėje byloje turėjo padengti bylinėjimosi išlaidas. Todėl niekas neprieštarauja tam, kad nacionalinėje teisėje vertinant pagal Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalį atlygintiną žalą būtų numatytas šių išlaidų kompensavimas.

62 Antra, kiek tai susiję su neteisminėmis išlaidomis, pirmiausia susijusiomis su laiku, kurį nuo pažeidimo nukentėjęs asmuo skyrė savo teisėms ginti, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2004/48 14 straipsniu siekiama sustiprinti intelektinės nuosavybės apsaugos lygį, kartu neatgrasant nukentėjusiosios šalies nuo teisminio proceso, skirto savo teisėms apginti (žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Diageo Brands*, C-681/13, EU:C:2015:471, 77 punktą).

63 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar bylinėjimosi išlaidų, kurios gali būti sumokėtos nuo pažeidimo nukentėjusiam asmeniui, numatoma suma gali atgrasyti nuo savo teisių gynimo teisme, atsižvelgus į jam tenkančias neteisminių išlaidų sumas ir jų reikalingumą pagrindiniam ieškiniui dėl žalos atlyginimo.

64 Į ketvirtąjį klausimą, penktojo klausimo a ir c punktus, septintąjį ir aštuntąjį klausimus reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje nurodytos žalos suma turi būti nustatoma remiantis konkrečiais aspektais, šiuo tikslu pateiktais veislės savininko, kurio teisės į veislę buvo pažeistos, prireikus taikant vienkartinio atlyginimo metodą, jeigu šie aspektai nėra apibrėžti. Ši nuostata neprieštarauja tam, kad išlaidos, patirtos per neužbaigtą procesą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nebūtų įtraukiamos į šios žalos vertinimą ir kad nebūtų atsižvelgiama į neteismines išlaidas, patirtas nagrinėjant pagrindinę bylą. Į šias išlaidas neatsižvelgiama su sąlyga, kad bylinėjimosi išlaidų, kurios gali būti sumokėtos nuo pažeidimo nukentėjusiam asmeniui, suma neatgrasytų nuo noro ginti savo teises teisme atsižvelgiant į jam tenkančias neteisminių išlaidų sumas ir jų reikalingumą pagrindiniam ieškiniui dėl žalos atlyginimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **1994 m. liepos 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2100/94 dėl augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje 94 straipsnį reikia aiškinti taip, kad saugomos veislės savininko, kurio teisės į šią veislę buvo pažeistos, teisė į žalos atlyginimą apima visą jo patirtą žalą, bet šis straipsnis negali būti pagrindas nustatyti vienkartinę priemoką už pažeidimą, ypač kompensuoti pažeidėjo gautą naudą ir pelną.**

2. **Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 1 dalyje numatytą sąvoką „tinkamas atlyginimas“ reikia aiškinti taip, kad, be licencinio mokesčio, mokėtino už auginimą pagal licenciją, ji apima visą žalą, glaudžiai susijusią su šio mokesčio nesumokėjimu, kuris gali apimti, pavyzdžiui, delspinigių sumokėjimą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjamoje byloje turi nustatyti aplinkybes, dėl kurių reikia padidinti šį mokestį, žinant, kad, vertinant tinkamo atlyginimo sumą, į kiekvieną iš jų galima atsižvelgti ne daugiau kaip vieną kartą.**

3. **Reglamento Nr. 2100/94 94 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje nurodytos žalos suma turi būti nustatoma remiantis konkrečiais aspektais, šiuo tikslu pateiktais veislės savininko, kurio teisės į veislę buvo pažeistos, prireikus taikant vienkartinio atlyginimo metodą, jeigu šie aspektai nėra apibrėžti. Ši nuostata neprieštarauja tam, kad išlaidos, patirtos per neužbaigtą procesą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nebūtų įtraukiamos į šios žalos vertinimą ir kad nebūtų atsižvelgiama į neteismines išlaidas, patirtas nagrinėjant pagrindinę bylą. Į šias išlaidas neatsižvelgiama su sąlyga, kad bylinėjimosi išlaidų, kurios gali būti sumokėtos nuo pažeidimo nukentėjusiam asmeniui, suma neatgrasytų nuo noro ginti savo teises teisme atsižvelgiant į jam tenkančias neteisminių išlaidų sumas ir jų reikalingumą pagrindiniam ieškiniui dėl žalos atlyginimo.**

Parašai.